

Wymagania edukacyjne z matematyki w zakresie rozszerzonym w klasach czwartych

Funkcja wykładnicza

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- potrafi wykonywać działania na potęgach o wykładniku naturalnym, całkowitym i wymiernym;
- zna prawa działań na potęgach o wykładnikach wymiernych i stosuje je w obliczeniach;
- zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego z liczby nieujemnej i potrafi stosować prawa działań na pierwiastkach w obliczeniach;
- potrafi obliczać pierwiastki stopnia nieparzystego z liczb ujemnych;
- potrafi wykonywać działania na potęgach o wykładniku rzeczywistym;
- stosuje własności działań na potęgach w rozwiązywaniu zadań;
- zna definicję funkcji wykładniczej;
- potrafi odróżnić funkcję wykładniczą od innych funkcji;
- potrafi obliczać wartości funkcji dla danych argumentów;
- potrafi szkicować wykresy funkcji wykładniczych dla różnych podstaw;
- potrafi przekształcać wykresy funkcji wykładniczych S_{0x} , S_{0y} , $S_{(0,0)}$, przesunięcie równoległe o dany wektor;
- potrafi szkicować wykresy funkcji wykładniczych stosując przesunięcie równoległe o wektor albo symetrie względem osi układu;

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi zapisać daną liczbę w postaci potęgi o wskazanej podstawie;
- potrafi uprościć wyrażenia zawierające potęgi;
- potrafi porównywać potęgi;
- potrafi opisać własności funkcji wykładniczej na podstawie jej wykresu;
- potrafi wyznaczyć wzór funkcji wykładniczej w oparciu współrzędne punktu/punktów należących do wykresu funkcji;
- potrafi szkicować wykresy funkcji wykładniczych stosując przesunięcie równoległe o wektor i symetrie względem osi układu (złożenie przekształceń).

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- sprawnie przekształca wyrażenia algebraiczne zawierające potęgi i pierwiastki;
- sprawnie zamienia pierwiastki arytmetyczne na potęgi o wykładniku wymiernym i odwrotnie;
- sprawnie wykonywać działania na potęgach o wykładniku rzeczywistym;
- potrafi wyłączać wspólną potęgę poza nawias;
- potrafi szkicować wykresy funkcji wykładniczych z wartością bezwzględną;
- potrafi badać, na podstawie definicji, własności funkcji wykładniczych;
- potrafi rozwiązywać zadania na dowodzenie (o średnim stopniu trudności), w których wykorzystuje wiadomości dotyczące funkcji wykładniczej oraz potęg;
- potrafi wykorzystać funkcję wykładniczą do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi oszacować wartość potęgi o wykładniku rzeczywistym;
- porównywać wyrażenia zawierające pierwiastki;
- potrafi stosować wiadomości o funkcji wykładniczej w różnych zadaniach (np., dotyczących ciągów, trygonometrii, itp.);
- potrafi rozwiązywać zadania stosując własności funkcji wykładniczych.

Wymagania na ocenę celującą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać zadania na dowodzenie (o podwyższonym stopniu trudności), w których wykorzystuje własności funkcji wykładniczych.

Funkcja logarytmiczna

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- zna definicję logarytmu i potrafi obliczać logarytmy bezpośrednio z definicji;
- zna pojęcia: podstawa logarytmu, liczba logarytmowana;
- zna pojęcie logarytmu dziesiętnego;
- potrafi podać założenia i zapisać w prostszej postaci wyrażenia zawierające logarytmy
- zna definicję funkcji logarytmicznej;
- potrafi odróżnić funkcję logarytmiczną od innej funkcji;
- potrafi określić dziedzinę funkcji logarytmicznej;
- potrafi szkicować wykresy funkcji logarytmicznych dla różnych podstaw;
- potrafi opisać własności funkcji logarytmicznej na podstawie jej wykresu;
- potrafi przekształcać wykresy funkcji logarytmicznych S_{OX} , S_{OY} , $S_{(0,0)}$, przesunięcie równoległe o dany wektor.

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi wykonywać proste działania z wykorzystaniem twierdzenia o: logarytmie iloczynu, logarytmie ilorazu, logarytmie potęgi;
- potrafi zamienić podstawę logarytmu;
- stosuje do obliczeń logarytmu równości wynikające z definicji logarytmu;
- zna i potrafi stosować własności logarytmów do obliczania wartości wyrażeń;
- potrafi stosować twierdzenie o zmianie podstaw logarytmów do obliczania wartości wyrażeń oraz przekształcania wyrażeń z logarytmami;
- wyznacza podstawę logarytmu/liczbę logarytmowaną, gdy dana jest wartość logarytmu;
- podaje odpowiednie założenia dla podstawy oraz liczby logarytmowanej;
- potrafi wyznaczyć wzór funkcji logarytmicznej gdy dany jest punkt należący do wykresu;
- potrafi wyznaczyć zbiór wartości funkcji logarytmicznej o określonej dziedzinie;
- posługuje się funkcjami wykładniczymi oraz funkcjami logarytmicznymi do opisu zjawisk fizycznych, chemicznych itp.

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- zna i potrafi stosować własności logarytmów w obliczeniach;
- rozwiązywać nietypowe zadania z zastosowaniem definicji logarytmu;
- potrafi przekształcić wyrażenia z logarytmami;
- potrafi stosować twierdzenia o logarytmie iloczynu, ilorazu i potęgi do udowadniania równości wyrażeń;
- potrafi wykorzystać własności funkcji logarytmicznej do rozwiązywania zadań różnego typu;

- potrafi wykorzystać funkcję logarytmiczną do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym;
- potrafi rozwiązywać zadania na dowodzenie (o średnim stopniu trudności), w których wykorzystuje wiadomości dotyczące funkcji logarytmicznej;
- potrafi rozwiązywać zadania na dowodzenie (o średnim stopniu trudności), w których wykorzystuje wiadomości dotyczące funkcji logarytmicznej;
- potrafi szkicować wykresy funkcji logarytmicznych z wartością bezwzględną;

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi zapisywać wyrażenia z logarytmami z postaci jednego logarytmu;
- potrafi rozwiązywać nietypowe zadania z zastosowaniem poznanych twierdzeń;
- potrafi udowodnić twierdzenia o logarytmach, twierdzenie o zamianie podstaw logarytmów;
- potrafi wykorzystać własności funkcji logarytmicznej do rozwiązywania zadań z parametrem;
- potrafi wykorzystać funkcję logarytmiczną do rozwiązywania zadań, o podwyższonym stopniu trudności, osadzonych w kontekście praktycznym;
- potrafi prowadzić dowody opierające się o twierdzenie o zmianie podstaw logarytmów;
- potrafi stosować wiadomości o funkcji logarytmicznej w różnych zadaniach (np., dotyczących ciągów, trygonometrii, itp.);

Wymagania na ocenę celującą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi wykorzystać pojęcie logarytmu w zadaniach praktycznych;
- potrafi rozwiązywać zadania z kontekstem praktycznym z zastosowaniem własności logarytmów.

Elementy statystyki

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- zna podstawowe pojęcia statystyki opisowej: obserwacja statystyczna, populacja generalna, próba, liczebność próby, cecha statystyczna (mierzalna, niemierzalna);
- zna i rozumie pojęcie średniej arytmetycznej, średniej ważonej;
- potrafi odczytywać dane statystyczne z tabel, diagramów i wykresów;
- potrafi przedstawiać dane empiryczne w postaci tabel, diagramów i wykresów;
- potrafi interpretować wymienione wyżej parametry statystyczne;
- potrafi policzyć średnią arytmetyczną zestawu danych;
- wyznacza medianę i dominantę zestawu danych;
- potrafi obliczyć średnią ważoną zestawu liczb z podanymi wagami.

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi interpretować dane statystyczne odczytane z tabel, diagramów i wykresów
- potrafi określać zależności między odczytanymi danymi;
- potrafi interpretować średnią arytmetyczną, średnią ważoną, medianę;
- wykorzystuje w zadaniach średnią arytmetyczną;
- wykorzystuje w zadaniach medianę i dominantę;
- wyznacza modę i medianę danych przedstawionych diagramami
- wyznacza modę i medianę pogrupowanych danych;
- stosuje w zadaniach średnią ważoną.

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać zadania ze statystyki opisowej o średnim stopniu trudności;
- oblicza średnią arytmetyczną danych przedstawionych w niestandardowy sposób;
- rozwiązuje nietypowe zadania w których występuje średnia ważona;
- potrafi interpretować dane statystyczne.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi stosować wiadomości ze statystyki w różnych nietypowych zadaniach ;
- wykorzystuje w zadaniach o podwyższonym stopniu trudności pojęcia statystyczne.

Rachunek prawdopodobieństwa

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- zna terminy: doświadczenie losowe, zdarzenie elementarne, przestrzeń zdarzeń elementarnych, zdarzenie, zdarzenie pewne, zdarzenie niemożliwe, zdarzenia wykluczające się;
- potrafi określić zbiór wszystkich zdarzeń danego doświadczenia losowego, obliczyć jego moc oraz obliczyć liczbę zdarzeń elementarnych sprzyjających danemu zdarzeniu;
- zna pojęcie zdarzenia niemożliwego i pewnego; potrafi podać przykłady takich zdarzeń;
- potrafi stosować klasyczną definicję prawdopodobieństwa w rozwiązaniach zadań;
- umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia przeciwnego;
- zna definicję prawdopodobieństwa warunkowego;
- potrafi podać pary zdarzeń przeciwnych i wykluczających się;
- zna wzór na prawdopodobieństwo całkowite;
- potrafi sprawdzić, czy są spełnione założenia twierdzenia o prawdopodobieństwie całkowitym;

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- zna własności prawdopodobieństwa i umie je stosować w rozwiązaniach prostych zadań;
- zna określenie prawdopodobieństwa warunkowego i umie rozwiązywać proste zadania dotyczące takiego prawdopodobieństwa;
- rozwiązuje proste zadania za pomocą drzewa stochastycznego;
- wykorzystuje regułę mnożenia, dodawania, permutacje i kombinacje do obliczania prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych zadaniach;
- potrafi zastosować prawdopodobieństwo całkowite w rozwiązaniu prostych zadań;
- zna wzór Bayesa;
- zna wzór Bernoulliego i oblicza prawdopodobieństwo sukcesu i porażki w pojedynczej próbie Bernoulliego.

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- umie udowodnić własności prawdopodobieństwa;
- umie stosować własności prawdopodobieństwa do rozwiązywania zadań „teoretycznych”;
- rozwiązuje zadania z rachunku prawdopodobieństwa o średnim stopniu trudności;
- potrafi obliczać prawdopodobieństwo całkowite zdarzeń;
- potrafi stosować wzór Bayesa;
- wykorzystuje regułę mnożenia, dodawania, permutacje i kombinacje do obliczania prawdopodobieństwa zdarzeń w zadaniach o średnim stopniu trudności;

- stosuje wzór Bernoulliego do obliczania prawdopodobieństwa k sukcesów w n próbach;

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- stosuje własności prawdopodobieństwa w dowodach twierdzeń;
- stosuje wzór do Bayesa do obliczania prawdopodobieństwa przyczyny;
- oblicza prawdopodobieństwo w doświadczeniach wieloetapowych;
- wykorzystuje wzór Bernoulliego do obliczania prawdopodobieństwa co najmniej k sukcesów w n próbach;
- rozwiązuje zadania z rachunku prawdopodobieństwa o podwyższonym stopniu trudności;
- prowadzi dowody wykorzystujące własności prawdopodobieństwa i poznane wzory.

Wymagania na ocenę celującą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać nietypowe zadania dotyczące kombinatoryki i rachunku prawdopodobieństwa.

Geometria przestrzenna – wielościany

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- potrafi określić położenie dwóch płaszczyzn w przestrzeni;
- potrafi określić położenie prostej i płaszczyzny w przestrzeni;
- potrafi określić położenie dwóch prostych w przestrzeni;
- umie scharakteryzować prostopadłość prostej i płaszczyzny;
- umie scharakteryzować prostopadłość dwóch płaszczyzn;
- rozumie pojęcie odległości punktu od płaszczyzny oraz odległości prostej równoległej do płaszczyzny od tej płaszczyzny;
- zna i potrafi stosować twierdzenie o trzech prostych prostopadłych;
- rozumie pojęcie kąta między prostą a płaszczyzną;
- rozumie pojęcie kąta dwuściennego, poprawnie posługuje się terminem “kąt liniowy kąta dwuściennego”;
- zna określenie graniastosłupa; umie wskazać: podstawy, ściany boczne, krawędzie podstaw, krawędzie boczne, wysokość graniastosłupa;
- zna podział graniastosłupów;
- umie narysować siatki graniastosłupów prostych;
- potrafi narysować siatkę graniastosłupa prostego, mając dany jej fragment;
- zna określenie ostrosłupa; umie wskazać: podstawę, ściany boczne, krawędzie podstaw, krawędzie boczne, wysokość ostrosłupa;
- potrafi narysować siatkę ostrosłupa prostego, mając dany jej fragment;
- zna podział ostrosłupów;
- umie narysować siatki ostrosłupów prostych;
- potrafi rozpoznać w graniastosłupach i ostrosłupach kąty między odcinkami (np. krawędziami, krawędziami i przekątnymi itp.) oraz obliczyć miary tych kątów;
- potrafi rozpoznać w graniastosłupach i ostrosłupach kąty między odcinkami i płaszczyznami (kąty między krawędziami i ścianami, przekątnymi i ścianami) oraz obliczyć miary tych kątów;
- umie obliczyć objętość i pole powierzchni poznanych graniastosłupów;
- umie obliczyć objętość i pole powierzchni poznanych ostrosłupów.

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi sprawdzić, czy istnieje graniastosłup o danej liczbie krawędzi;
- oblicza pole powierzchni bocznej i pole powierzchni całkowitej graniastosłupa prostego oraz ostrosłupa;
- stosuje funkcje trygonometryczne do obliczania pola powierzchni graniastosłupa oraz ostrosłupa stosuje funkcje trygonometryczne do obliczania pola powierzchni graniastosłupa oraz ostrosłupa;
- oblicza długości przekątnych graniastosłupa prostego również z wykorzystaniem wcześniej poznanych twierdzeń z planimetrii oraz trygonometrii;

- oblicza objętość graniastosłupa prostego oraz ostrosłupa prawidłowego;
- oblicza objętość graniastosłupa pochyłego;
- oblicza pole powierzchni ostrosłupa mając daną jego siatkę;
- potrafi rozpoznać w graniastosłupach i ostrosłupach kąt między ścianami oraz obliczyć miarę tego kąta.

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- przeprowadza wnioskowania dotyczące położenia prostych w przestrzeni;
- rozwiązuje zadania dotyczące miar kąta między prostą a płaszczyzną, również z wykorzystaniem trygonometrii;
- rozwiązuje zadania dotyczące miary kąta dwuściennego;
- oblicza objętości graniastosłupów oraz ostrosłupów z wykorzystaniem wcześniej poznanych twierdzeń z planimetrii oraz trygonometrii;
- potrafi wyznaczać przekroje sześciątów i ostrosłupów prawidłowych;
- potrafi obliczyć pole powierzchni przekroju bryły daną płaszczyzną (sześciątów i ostrosłupów prawidłowych);
- potrafi stosować twierdzenie o objętości brył podobnych w rozwiązaniach prostych zadań;
- potrafi rozwiązywać zadania geometryczne dotyczące brył o średnim stopniu trudności, z wykorzystaniem wcześniej poznanych twierdzeń z planimetrii oraz trygonometrii.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- przeprowadza dowód twierdzenia o prostej prostopadłej do płaszczyzny;
- rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem wzorów na objętość i pole powierzchni graniastosłupa prostego;
- rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem wzorów na objętość i pole powierzchni ostrosłupa;
- przeprowadza dowód twierdzenia o trzech prostych prostopadłych;
- rozwiązuje zadania dotyczące przekrojów wielościanów z wykorzystaniem poznanych twierdzeń z planimetrii oraz trygonometrii;
- wykorzystuje wiadomości z analizy matematycznej w rozwiązaniach zadań ze stereometrii, w zakresie wielościanów.

Wymagania na ocenę celującą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać nietypowe zadania geometryczne dotyczące brył, z wykorzystaniem poznanych twierdzeń.

Geometria przestrzenna – bryły obrotowe

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

Uczeń:

- zna określenie walca; umie wskazać: podstawy, powierzchnię boczną, tworzącą, oś obrotu walca;
- zna określenie stożka; umie wskazać: podstawę, powierzchnię boczną, tworzącą, wysokość, oś obrotu stożka;
- rozpoznaje w walcach i stożkach kąt między odcinkami oraz kąt między odcinkami i płaszczyznami (np. kąt rozwarcia stożka, kąt między tworzącą a podstawą) oraz oblicza miary tych kątów;
- zna określenie kuli;
- rozumie pojęcie objętości bryły;
- umie obliczyć objętość i pole powierzchni brył obrotowych (stożka, kuli, walca).

Wymagania na ocenę dostateczną

zawierają wymagania na ocenę niższą, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać proste zadania geometryczne dotyczące brył, w tym z wykorzystaniem trygonometrii i poznanych wcześniej twierdzeń z geometrii płaskiej;
- rozwiązuje zadania dotyczące rozwinięcia powierzchni bocznej walca oraz powierzchni bocznej stożka;
- stosuje funkcje trygonometryczne do obliczania pola powierzchni i objętości brył obrotowych (stożka, kuli, walca);
- wyznacza skalę podobieństwa brył podobnych;

Wymagania na ocenę dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi stosować twierdzenie o objętości brył podobnych w rozwiązaniach zadań;
- potrafi rozwiązywać zadania geometryczne dotyczące brył o średnim stopniu trudności, z wykorzystaniem wcześniej poznanych twierdzeń z planimetrii oraz trygonometrii.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności dotyczące brył obrotowych (stożka, kuli, walca);

- rozwiązuje zadania z geometrii przestrzennej stosując analizę matematyczną.

Wymagania na ocenę celującą

zawierają wymagania na oceny niższe, a ponadto:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać nietypowe zadania geometryczne dotyczące brył, z wykorzystaniem poznanych twierdzeń;
- wyprowadza wzory na objętość i pole powierzchni nietypowych brył, np. stożka ściętego;
- rozwiązuje zadania nietypowe z geometrii przestrzennej stosując analizę matematyczną.